

นันทโพนันทสูตรคำหลวง

แบบกรอกข้อความ

เพื่อเสนอขึ้นทะเบียนเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลกของประเทศไทย

การใช้แบบกรอกข้อความ :

ท่านสามารถกรอกแบบกรอกข้อความถึงคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลกผ่านเว็บไซต์ www.mow.thai.net หรือถ่ายสำเนาแบบกรอกข้อความ หากช่องว่างที่ให้ไว้ยังไม่เพียงพอท่านอาจจัดทำเอกสารขึ้นใหม่โดยใช้หัวข้อตามที่กำหนด ทั้งนี้ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลก ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ส่วนที่ 1 - ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเอกสารมรดกที่นำเสนอ

1. ความสำคัญโดยสรุป

(สรุปลักษณะทั่วไป ความโดดเด่นเป็นหนึ่ง และไม่อาจทดแทนได้)

หนังสือสมุดไทย เรื่องนันทโพนันทสูตรคำหลวง เป็นหนังสือที่แต่งขึ้นในสมัยอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 2279 โดยเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรไชยเชษฐสุริยวงษหรือเจ้าฟ้ากุ้ง พระราชโอรสในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ.2275-2301) พระองค์ทรงเป็นอัจฉริยกรที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างยิ่ง ทรงพระนิพนธ์วรรณกรรมทั้งทางโลกและทางธรรมจำนวนหลายเรื่องด้วยรูปแบบคำประพันธ์ที่หลากหลาย เฉพาะเรื่องนันทโพนันทสูตรคำหลวง เป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ทรงแปลมาจากเรื่องนันทโพนันทปกรณัมในคัมภีร์ทีฆนิกายสีลขันธนอกสังคายนา ซึ่งพระมหาพุทธสิริเถระ ภิกษุชาวลังการณาไว้เป็นภาษาบาลี เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรไชยเชษฐสุริยวงษ ทรงพระนิพนธ์เรื่องนันทโพนันทสูตรคำหลวง ขณะที่ทรงผนวชอยู่ ณ วัดโคกแสง มีพระนามฉายาว่า “สิริปาโล” โดยทรงเลียนแบบมหาชาติคำหลวง ซึ่งมีอายุเก่าแก่นันทโพนันทสูตรคำหลวงถึง 254 ปี คือ ทรงตั้งคำบาลีแล้วแปลเป็นภาษาไทยสลับกันไป เป็นร้อยโบราณ ในรูปแบบคำหลวง

เนื้อเรื่อง กล่าวถึงพระพุทธเจ้า ทรงส่งพระมหาโมคคัลลานเถระ ไปปราบพญานาคราช นามว่า
 นันโทปนันท เพื่อให้คลายจากมิฉชาติให้หันมาตั้งอยู่ในสัมมาทิฐิ แล้วนำไปเฝ้าพระพุทธเจ้า เมื่อพญา
 นันโทปนันทนาคราชได้สดับพระธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าแล้วก็ได้ถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิต

เนื้อหาของเรื่องนอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมสมัยอยุธยาตอนปลายที่มีความเสื่อมใส
 ศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งแล้ว ยังแสดงถึงความเป็นวรรณกรรมไทยที่แปลมาจากภาษาบาลี แล้วแต่ง
 เป็นคำประพันธ์ที่ใช้ความเปรียบเทียบได้สละสลวยงดงาม ใช้ศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤตและเขมรควบคู่ไปกับ
 ภาษาไทยอย่างสลับซับซ้อน ทำให้บังเกิดความไพเราะยากที่จะหาวรรณกรรมใดเสมอเหมือน อีกทั้งยังบันทึกไว้
 ด้วยรูปอักษรไทยโบราณที่เรียกว่า อักษรไทยย่อ ร่วมกับอักษรวิธีโบราณซึ่งปัจจุบันเลิกใช้แล้ว
 นับได้ว่าหนังสือสมุดไทยเรื่องนันโทปนันทสูตรคำหลวงเป็นเอกสารสำคัญที่มีคุณค่าในสมัยอยุธยาที่มีเนื้อความ
 ที่ครบถ้วนสมบูรณ์เพียงเล่มเดียวที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

2. รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เสนอเอกสาร

2.1 ชื่อ (บุคคลหรือองค์กร)

สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

2.2 ความเกี่ยวข้องกับเอกสาร

เป็นหน่วยงานที่ดูแล จัดเก็บ รักษาเอกสารและทำสำเนา ตลอดจนจัดพิมพ์เผยแพร่

2.3 บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติม (หนึ่งคนหรือหลายคน)

1. นางสาวจตุพร ศิริสัมพันธ์
2. นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์
3. นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ
4. นางสาวเอมอร เชาว์สวน

2.4 รายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลในข้อ 2.3 (รวมทั้งที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร อีเมลล์)

กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0 2282 8549

โทรสาร 0 2281 3631

3. รายละเอียดแสดงเอกลักษณ์ และคำอธิบายเกี่ยวกับเอกสาร

3.1 ชื่อและรายละเอียดของเอกสาร

– ชื่อ นันโทปนันทสูตรคำหลวง

– รายละเอียดของเอกสาร หนังสือสมุดไทยขาว จำนวน 92 หน้า ขนาดกว้าง

13 เซนติเมตร ยาว 39.9 เซนติเมตร หนา 6.5 เซนติเมตร ปกหนังปิดทอง เขียนลายกนกเครือเถา ชูบ

(เขียน) ด้วยอักษรขอมย่อ ภาษาบาลี และอักษรไทยย่อ ภาษาไทย ชูบเส้นอักษรด้วยวัสดุ 3 ชนิด คือเส้นทอง

เส้นชาด และเส้นหมึก เมื่อลงเส้นอักษรเสร็จแล้ว โบกฝุ่นขาวและลงน้ำยากันซึมทั้งก่อนและหลังเขียนอักษร

ซึ่งเป็นวิธีการสงวนรักษาเส้นอักษรไม่ให้ลบเลือนตามสูตรของหลวงโซ่กนกนการาชากร

– ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาเอกสาร กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรม

ศิลปากร

3.2 คำอธิบายเกี่ยวกับเอกสาร

(แนบรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสาร : ดูรายละเอียดในคำอธิบายทั่วไป)

– ประวัติ ขุนวิฑูรตฤณกร เป็นผู้ทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือสมุดไทยเรื่องนันโทปนันทสูตรคำหลวงให้เป็นสมบัติของหอพระสมุดวชิรญาณ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2451

ขุนวิฑูรตฤณกร (วันดี) บ้านเกิดอยู่ตำบลบางกะปิ อำเภออินทร์ แขวงเมืองสิงห์บุรี เกิดเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2423 (จ.ศ.1242 ร.ศ. 99) หลังจากสอบไล่ได้ประกาศนียบัตรครูเมื่อ พ.ศ. 2442 (ร.ศ.118) จากนั้นได้เข้ารับราชการในสังกัดกรมศึกษาธิการตามลำดับดังนี้

พ.ศ. 2443 (ร.ศ.119) รับราชการเป็นครูในโรงเรียนกล่อมพิทยากร

พ.ศ. 2444 (ร.ศ.120) เป็นครูใหญ่โรงเรียนมหารณพ์

พ.ศ. 2445 (ร.ศ.121) เป็นครูใหญ่โรงเรียนมัธยมราชบุรณ

พ.ศ. 2446 (ร.ศ.122) ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นขุนวิฑูรตฤณกร

พ.ศ. 2447 - 2450 (ร.ศ.123 – 126) เป็นปฏิคมของสามัคยาจารย์สมาคม

พ.ศ. 2449 (ร.ศ.125) ได้เลื่อนขึ้นเป็นพนักงานตรวจแขวงตะวันออกเหนือ

พ.ศ. 2451 (ร.ศ.127) เป็นพนักงานสอบไล่วิชา

พ.ศ. 2453 (ร.ศ.129) ป่วยเป็นโรคอาเจียนเป็นโลหิต และถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 10

พฤศจิกายน พ.ศ.2453 (ร.ศ.129)

- **สภาพของเอกสาร** หนังสือสมุดไทยเรื่องนันทโพนันทสูตรคำหลวงซึ่งแต่งขึ้นในสมัยอยุธยาเมื่อพ.ศ. 2279 นั้น เป็นเอกสารโบราณที่มีคุณค่า มีอายุถึง 274 ปี สภาพทั่วไปของเอกสารชำรุดมาก รูปอักษรลบเลือนบางหน้า เฉพาะหน้าต้นที่ 4 - 9 ส่วนที่เป็นเส้นขาด เส้นอักษรลบเลือนบางส่วน ปกมีรอยกะเทาะหลุดล่อนลบเลือนเล็กน้อย ปัจจุบันกลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากรได้ดำเนินการอนุรักษ์ให้เอกสารอยู่ในสภาพที่สามารถให้บริการเพื่อการศึกษาค้นคว้า ขณะเดียวกันได้บันทึกภาพ และจัดทำสำเนาสำหรับให้บริการแทนเอกสารต้นฉบับ ทั้งนี้เพื่อที่จะอนุรักษ์เอกสารต้นฉบับให้อยู่ในสภาพแข็งแรงสืบไป

- **ชื่อหนังสือที่พิมพ์เผยแพร่** เรื่องนันทโพนันทสูตรคำหลวงเคยพิมพ์เผยแพร่แล้วดังนี้

1. เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร กรมพระราชวังบวรฯ. **นันทโพนันทสูตรคำหลวง**. พระนคร: โรงพิมพ์ไทย, ร.ศ.126. (พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรก จำนวน 500 ฉบับ เพื่อแจกในงานศพ เจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์และท่านผู้หญิงอยู่)
2. เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร. **เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร พระประวัติและพระนิพนธ์ที่ร้อยกรอง**. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ, 2513.
3. ศิลปากร, กรม. **กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์. วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๓**. กรุงเทพฯ, 2531.

- **ผู้ที่สามารถอธิบายเกี่ยวกับเอกสาร**

1. นางสาวจตุพร ศิริสัมพันธ์ หัวหน้ากลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก
2. นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์ห้วงเจริญ นักภาษาโบราณ ระดับเชี่ยวชาญ
3. นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาโบราณ

- **ที่อยู่ (ทั้ง 3 คน)** กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก

สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ถนนสามเสน เขตดุสิต

กทม. 10300

4. เหตุผลและข้อชี้แจงสำคัญ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อประกอบการพิจารณา

(ดูตอนที่ 4.2 ของคำอธิบายทั่วไป หากเนื้อที่ไม่เพียงพอ ให้แนบเอกสารเพิ่มเติมได้และต้องตอบคำถามทุกข้อ)

4.1 ได้ผ่านการพิสูจน์แล้วหรือไม่ว่าเป็นของแท้ (โปรดอธิบายโดยละเอียด ดูข้อ 4.2.3)

นันทโพนันท์สูตรคำหลวง นับเป็นวรรณกรรมที่เป็นต้นฉบับที่แท้จริง สืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ด้วยมีการบันทึกจดหมายเหตุหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับต้นฉบับเล่มนี้ ไว้ในเอกสารซึ่งสะท้อนความมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นหลายด้าน บ่งบอกถึงอัจฉริยภาพของผู้นิพนธ์ และภูมิปัญญาของบรรพชนไทยทั้งด้านอักษรศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และวิทยาการที่ว่าด้วยการจดบันทึกและรักษาวัสดุรองรับการบันทึกข้อมูล เป็นต้นฉบับหลวงสมัยอยุธยาเพียงเล่มเดียวที่เขียนด้วยอักษรไทยย่อ ซึ่งยังหลงเหลือเป็นหลักฐานสำคัญให้อนุชนสามารถศึกษาเรียนรู้วิทยาการได้หลายสาขา

4.2 ได้ผ่านการประเมินแล้วว่ามีคุณลักษณะระดับชาติ มีความโดดเด่นเป็นหนึ่ง

ไม่สามารถหาทดแทนใหม่ได้ (โปรดอธิบายโดยละเอียด ดูข้อ 4.2.4)

หนังสือสมุดไทยเล่มนี้ มีข้อความบันทึกไว้ในตอนท้ายเล่มว่า เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศระฯ ทรงพระนิพนธ์ เรื่องนันทโพนันท์สูตรคำหลวง เมื่อจ.ศ. 1098 ตรงกับพ.ศ. 2279

สำนักหอสมุดแห่งชาติได้รับมอบจากขุนวิจิตรณรงค์ เมื่อพ.ศ. 2451 จนถึงปัจจุบันนานถึง 102 ปีแล้ว ตลอดเวลาที่ผ่านมานักหอสมุดแห่งชาติได้รับเอกสารโบราณเพิ่มพูนขึ้นเป็นลำดับมาจนถึงปัจจุบันยังไม่เคยมีเอกสารโบราณอื่นใดที่มีคุณสมบัติและคุณค่าเสมอเหมือนหนังสือสมุดไทยเรื่องนันทโพนันท์สูตรคำหลวงเล่มนี้ โดยเฉพาะลักษณะทางกายภาพของหนังสือสมุดไทยไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณะของเล่มสมุด เนื้อกระดาษที่ใช้ทำสมุด วิธีการเตรียมสมุดก่อนเขียนตัวอักษร รวมทั้งลักษณะรูปลายเส้นอักษรและอักขรวิธี ล้วนเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตรงกับหลักฐานข้อความที่บันทึกไว้ในตอนท้ายของเอกสารว่า

“หนังสือสมุดขาวอย่างนี้โบกด้วยฝุ่นสามครั้ง จึงลงน้ำกันเชื่อมครั้งหนึ่ง จึงเขียนพระอักษร แล้วจึงลงน้ำกันเชื่อมอีกสามครั้ง แม้จะต้องน้ำมิได้ลบเลื่อนเลย อย่างโบกด้วยฝุ่นแลน้ำกันเชื่อมของหลวงโซฎิณนอกราชการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย”

จะเห็นได้ว่า วิธีการเตรียมสมุดก่อนการบันทึกลายลักษณ์อักษรดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นวิธีการอนุรักษ์หนังสืออย่างหนึ่งซึ่งไม่เคยปรากฏในเอกสารโบราณอื่นๆ จึงนับได้ว่า เป็นหนังสือสมุดไทยเพียงเล่มเดียวเท่านั้นที่สำนักหอสมุดแห่งชาติมีอยู่ในปัจจุบัน

4.3 มีคุณสมบัติตรงตามหนึ่งหรือหลายหลักเกณฑ์

(ก) เวลา เป็นเอกสารสมัยอยุธยาตอนปลาย พ.ศ. 2279

(ข) สถานที่ นันทโศภนันทสูตรคำหลวงเป็นวรรณกรรมสมัยอยุธยาตรงกับรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ บ้านเมืองมีความเป็นปกติสุขดี ทำให้มีการฟื้นฟูงานทางด้านศิลปวิทยาการต่าง ๆ โดยเฉพาะการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรม เช่น มีการส่งคณะสมณทูตซึ่งประกอบด้วยพระราชาคณะจำนวน ๒ รูป คือ พระอุบาลี และพระอริยเมธี พร้อมคณะสงฆ์อีก 12 รูป ไปช่วยฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในลังกา ตลอดจนการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งสร้างสรรค์ผลงานด้านวรรณกรรมที่มีคุณค่าหลายเรื่อง โดยวรรณกรรมประเภทกาพย์มีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด และมีความไพเราะมากที่สุด เช่น กาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศระฯ ที่นำมาใช้เป็นบทเห่เรือในกระบวนพยุหยาตราชลมารค

(ค) บุคคล เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศรไชยเชษฐสุริยวงษหรือเจ้าฟ้ากุ้ง (พ.ศ.2275-2301) พระราชโอรสองค์ใหญ่ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 31 แห่งกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ.2275-2301) กับสมเด็จพระพันวัสสาใหญ่ กรมหลวงอภัยนุชิต ทรงมีพระอนุชาต่างพระมารดา 2 พระองค์ คือ พระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าเอกทัศ (พระเจ้าเอกทัศ) และพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าดอกเดื่อ (พระเจ้าอุทุมพร หรือขุนหลวงหาวัด)

พระองค์ทรงได้รับการสถาปนาเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล (วังหน้า) เมื่อพ.ศ. 2284 เสด็จพระนามว่าเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ กรมขุนเสนานิพัทธ์ และอภิเษกสมรสกับเจ้าฟ้าหญิงอินทสุดาวดี ทรงเป็นแม่กองปฏิสังขรณ์วัดพระศรีสรรเพชญ์และวัดอื่นๆ มากมาย ทรงเป็นกวีที่มีชื่อเสียงในสมัยอยุธยาตอนปลาย พระนิพนธ์มีทั้งวรรณกรรมทางโลกและทางธรรม ด้วยรูปแบบคำประพันธ์ที่หลากหลายจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ กาพย์เห่เรือ บทเห่เรื่องกาก็ 3 ตอน บทเห่สังวาสและเห่ครวญอย่างละบท กาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศก (นิราศกาพย์เรื่องแรกในวรรณคดีไทย) กาพย์ห่อโคลงนิราศธารทองแดง นันทโศภนันทสูตรคำหลวง พระมัลลย์คำหลวง และเพลงยาวบางบท

เฉพาะเรื่องนันทโศภนันทสูตรคำหลวง เป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ทรงแปลมาจากนันทโศภนันทปกรณัมที่มีมาในคัมภีร์ทมิฬนิกายสัทตันถนอกสังคายนา ซึ่งพระมหาพุทธสิริเถระจนาไว้เป็นภาษาบาลี มาทรงพระนิพนธ์เป็นภาษาไทยในรูปแบบคำหลวง หรือร้อยโบราณ (หนังสือคำหลวงในวรรณคดีไทยมีอยู่เพียง 4 เรื่อง นับว่าเป็นประเภทหนังสือที่มีไม่มาก)

(ง) เนื้อหาสาระและแก่นเรื่อง กล่าวถึงพระโมคคัลลานะเถรทรมานพระยานันโทปนันทนาคราชให้คลายทิฐิมานะ แล้วนำไปเฝ้าพระพุทธเจ้า เมื่อพระยานันโทปนันทนาคราชได้สดับพระธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าแล้ว ก็ได้ถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิต

(จ) รูปแบบและวิธีเขียน เป็นวรรณกรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เขียนด้วยอักษรไทยย่อ มีทำนองการแต่งเป็น ร่ายโบราณแทรกด้วยอักษรขอมภาษาบาลี ตอนท้ายมีโคลงสี่สุภาพ 2 บท

ลักษณะคำประพันธ์เรื่องนันทโพนันทสูตรคำหลวง นอกจากจะเป็นเรื่องที่แปลจากภาษาบาลีมาเป็นภาษาไทยแล้ว ยังเป็นบทประพันธ์ที่มีกลวิธีการใช้วรรณศิลป์ที่ทำให้บังเกิดความไพเราะได้แก่

1. วรรณศิลป์ด้านการใช้คำ ประกอบด้วย การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสทั้งสัมผัสพยัญชนะ สัมผัสสระ และการเลือกสรรคำที่มีความหมายไพเราะกินใจ และเป็นคำศัพท์สูงๆ เช่น ความว่า “...ในเมื่อเจตธกาส อันอุณหาสโลกา ดูจพระภาณุเทวบุตร ผุดผาดรคันไโล อรุโณทไทยขึ้นมา...”

“...อันว่าพระยานันโทปนันท อันเปนนาคราช เปนสุขุมดุจนาทฤชฎี กบังเกอดมีในพุทธชาล ญาณ อันสุขุมลพระปัญญา...”

2. วรรณศิลป์ด้านการเล่นคำ ประกอบด้วย การซ้อนคำ หมายถึงคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน แต่มีมากตัวศัพท์ และเล่นคำเป็นชุด เช่น คำที่มีเสียงเดียวกันมีมากมาย คำ ได้แก่

“...ประจูนางครวนคร้า ร้องให้รำพิลาป สะอื้นภาพรันจวน อันควรเอ็นดูกรุณา อุประมาต่อเสียงนก ต่างโผผกร่อนร้อง สำเนียงก้องพงไพร ในยามไสมยปัจจาศม์ จวนประกาศจรจรปรเมอล...”

3. วรรณศิลป์ด้านการใช้ภาพพจน์ ให้เกิดจินตการเห็นเป็นจริง ได้แก่

“...อันว่าพระมหาโมคคัลลา ฐ กล่าววาจาแก่พระยานาค ด้วยพจนพากยดังนี้เสร็จ ฐ จึงแสดงเข้าไป ในช่องกรรมเบื่องขวา แห่งพรณิตศวรธาธาชนัน ฐออกไปโดยช่องกรรมเบื่องซ้ายแล...”

“...ธกเอาพังพานใหญ่ได้แสนโกฏิ ตั้งไว้บนสิโรตมณาคา ธกทับพระยานาคลงไว้ กับพระญาไศละสินธุ แล...”

4. วรรณศิลป์ด้านการใช้ศัพท์ภาษาสันสกฤต บาลี เขมร ควบคู่ไปกับภาษาไทย เช่น

“...แลนายสุพรรณโลหสิลปี เมื่อมีจำนงปรารถนา จ ให้รจนายังขึ้นไปในหลักการนานา กเอาสุพรรณโลหาทังมวล อันยังบมิควรแก่การนั้น วางกำนุงขันธอศยา เมื่ออุณหอาภาด้วยพลัน...”

“...อันว่าพระมหาเถรา จุลเทวโद्यรลุนาสาฝ่ายอุดร แห่งนาคบตีสรนาคา กเจญโद्यรลุนาสาฝ่ายสดำแล...”

“...ธกมิได้ไกรธปรกติ เณกเมมิถุนอันยังน้อย แลฟังถ้อยคำบุตรทั้งปวง อันเกอดแต่ทรงวงศร
กรุณา...”

ส่วนรูปอักษรไทยย่อนั้น เป็นรูปอักษรไทยแบบหนึ่งปรากฏใช้ในสมัยอยุธยา ระหว่าง
พุทธศตวรรษที่ 23 เป็นรูปอักษรที่ประดิษฐ์ให้งดงาม เส้นอักษรเอียงไปทางขวาประมาณ 45- 60 องศา ปลาย
เส้นอักษรม้วนเข้าและเส้นอักษรแต่ละตัวก็เขียนชิดกันจนเกือบเป็นเส้นที่ลากติดต่อกันไป ทำให้รูปอักษรมี
ลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากรูปอักษรที่เขียนอย่างลายมือธรรมดาหรือลายมือหวัด

นอกจากนั้นอักษรวิธีที่ใช้เป็นอักษรวิธีสมัยอยุธยาที่เขียนแตกต่างจากปัจจุบัน เช่น
คำต่อไปนี้

ประเสอรรติ	ปัจจุบันใช้	ประเสริฐ
ไพเราะสนอะ	ปัจจุบันใช้	ไพเราะเสนาะ
ยอะเย้อย	ปัจจุบันใช้	เยาะเย้ย
ทวрман	ปัจจุบันใช้	ทรมาน
มัวเมา	ปัจจุบันใช้	มัวเมา
พิฤกษ	ปัจจุบันใช้	พิลึก
เพลอง	ปัจจุบันใช้	เพลิง

นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เรื่อง นันทโศปนนทสูตร ฉบับอื่น
ได้แก่ นนโทปนนทสูตร ฉบับโบราณ อักษรขอมไทย ภาษาบาลี (เลขที่ บล 13113/1 ต.1-2, ข-1)

(ดูข้อ 4.2.5) (โปรดอธิบายประกอบหลักเกณฑ์ที่เลือก แนวนเอกสารเพิ่มเติมได้หากเนื้อที่ไม่
เพียงพอ)

4.4 ประเด็นเกี่ยวกับความหายาก ความครบถ้วน ความเสี่ยง และการบริหารจัดการ

(โปรดอธิบายโดยละเอียด ดูข้อ 4.2.6 แนวนเอกสารเพิ่มเติมได้หากเนื้อที่ไม่เพียงพอ)

มีเอกสารเพียงเล่มเดียว ไม่อาจหาทดแทนได้ เนื้อหา มีข้อความครบถ้วนตั้งแต่ต้นจนจบความ
และมีการบริหารจัดการโดยสำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร เป็นผู้ดูแล

5. ข้อมูลด้านกฎหมาย

5.1 เจ้าของเอกสาร (ชื่อและรายละเอียดสถานที่ติดต่อ)

สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

5.2 ผู้ดูแลรักษาเอกสาร (ชื่อและรายละเอียดสถานที่ติดต่อหากแตกต่างจากข้อ 5.1)

กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก

สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ถนนสามเสน แขวงวชิระ เขตดุสิต

กรุงเทพฯ

5.3 สถานภาพตามกฎหมาย

(ก) ประเภทของเจ้าของตามกฎหมาย (เอกสารส่วนบุคคล องค์กรภาครัฐหรือเอกชน)

องค์กรภาครัฐ

(ข) ความสะดวกของคนทั่วไปในการใช้เอกสาร

สามารถเข้าถึงได้ตามระเบียบหอสมุดแห่งชาติว่าด้วยการใช้บริการ

เอกสารโบราณ พ.ศ. 2539

(ค) มีการสงวนลิขสิทธิ์หรือไม่ (ระบุชื่อผู้ถือลิขสิทธิ์)

- ไม่มี -

(ง) ผู้รับผิดชอบและรายละเอียดในการดูแลรักษา

กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก จัดเก็บอยู่ในเอกสารหมวดตำราภาพ เลขที่ 120

โดยห่อผ้าแยกเล่มอยู่ในห้องที่ปรับอุณหภูมิและความชื้นให้เหมาะสมกับสภาพ

ของเอกสาร

(จ) ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย

6. แผนงานบริหารจัดการ

6.1 มีแผนงานบริหารจัดการเอกสารนี้หรือไม่

(หากมีให้แนบแผนบริหารจัดการโดยย่อ หากไม่มีโปรดให้เหตุผลและอธิบายวิธีการจัดเก็บ

และดูแลรักษาเอกสารนี้ในปัจจุบัน)

กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ได้จัดทำแผนงาน

การบริหารจัดการเอกสารต้นฉบับ เรื่องนโนทพันทสูตรคำหลวงเพื่อการอนุรักษ์และบริการตามลำดับ คือ

จัดทำทะเบียนประจำเอกสาร บันทึกภาพ จัดทำไมโครฟิล์มและสำเนาเอกสารเพื่อให้บริการผู้ค้นคว้ารวมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่หลายครั้ง

7. การปรึกษาหารือร่วมกัน

7.1 โปรดให้รายละเอียดการปรึกษาหารือร่วมกันเกี่ยวกับเอกสารที่เสนอกับ

เจ้าของเอกสารและผู้ดูแล คือ สำนักหอสมุดแห่งชาติ ได้หารือเรื่องการนำเสนอ
นั้นโทปนั้นทสูตรคำลงขึ้นทะเบียนเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลกของประเทศไทย กับผู้แทน
คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลก คือ นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์
ดร.ประจักษ์ วัฒนานุสสิทธิ์ และนางสาวอรรณพ ททรัพย์พลอย แล้ว

—

ส่วนที่ 2 - ข้อมูลเพิ่มเติม

ข้อมูลต่อไปนี้จะไม่นำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจขึ้นทะเบียนเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลกของประเทศไทย แต่จะบันทึกเป็นข้อมูลเพิ่มเติมไว้ในฐานข้อมูล ข้อมูลบางส่วนอาจนำมาจากแผนงานบริหารจัดการ (ข้อ 6 ข้างต้น)

8. การประเมินความเสี่ยง

8.1 ให้รายละเอียดเกี่ยวกับภาวะอันตรายหรือความเสี่ยงที่อาจเกิดกับเอกสารนี้

เอกสารเล่มนี้ มีอายุเกือบ 300 ปี นอกจากจะมีความเสื่อมสภาพตามปกติของเอกสารแล้ว
ต้นฉบับและสำเนาเอกสารยังจัดเก็บรักษาอยู่ในอาคารเดียวกัน หากเกิดอุบัติเหตุขึ้นจะเป็นอันตราย
สูญหายหมด ไม่เหลือตัวอย่างเอกสารต้นฉบับสมัยอยุธยา ที่ใช้เส้นตัวอักษรหลายสีให้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

9. การประเมินด้านการอนุรักษ์

9.1 ให้รายละเอียดของการอนุรักษ์และสงวนรักษาเอกสารนี้

(ก) สภาพของเอกสารในปัจจุบัน

ชำรุด สันทบทสมุดเปื่อยยุ่ย ปกกะเทาะล่อนลอกบางส่วน

(ข) ประวัติการอนุรักษ์

อนุรักษ์เมื่อเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม พ.ศ. 2541

(ค) นโยบาย (วิสตุ ครุภัณฑ์ บุคลากรชำนาญการ)

(ง) หน่วยงานหรือบุคคลที่มีหน้าที่ดูแล

กลุ่มงานทะเบียนและบริการ กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก
สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ส่วนที่ 3 - ข้อมูลของการนำเสนอเพื่อขึ้นทะเบียนเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลกของ ประเทศไทย

เอกสารมรดกนี้เสนอต่อคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความทรงจำแห่งโลก โดย :

ชื่อ (ตัวบรรจง) นางสาววิลาวัลย์ ทรัพย์พันแสน

ลายมือชื่อ _____ วันที่ _____

กรุณาส่งแบบกรอกข้อความกลับคืนที่

นางสาวกรพินธุ์ ทวีตา

อนุกรรมการและเลขานุการ คณะอนุกรรมการจัดทำทะเบียนมรดกความทรงจำแห่งชาติ

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0 2281 5208

โทรสาร 0 2281 5341